IZHAJA VSAK ČETRTEK

Naročnina:

	Letno	polletno	četrtletno
ITALIJA . . . . . Lir	10·40	5·20	2·60
INOZEMSTVO . . . . . »	18·20	9·10	4·60

Uredništvo in upravništvo: Trst, Via Maiolica 10-12. Telefon 1590 Uradne ure za stranke ob pondeljkih in petkih od 10—12. Oglasi: Za vsak mm visočine ene kolone v širokosti 63 mm: finančni oglasi 1 L, osmrtnice, zahvale, poslana, vabila 80 cent., trgovski, obrtniški oglasi 60 cent. — Plača se vnaprej. — Posamezni izvod 20 cent.

DELO

Glasilo Komunistične stranke Italije

„Ozdravili smo Evropo, ozdravili smo svet - so zmagoslavno zavpili mazači v Evropi in Ameriki po končani svetovni vojni. - Iznašli smo učinkovito zdravilo, Zvezo narodov!"....
Evropa pa boleha dalje, stresa se krčevito. Bolehala pa bo, dokler ne bo proletariat uničil škodljivih zajedalcev!

Trst, 6. septembra 1923. — Leto IV. - Štev. 180.

„Zaščita narodnih manjšin!"

Revolucionarni boj delavskega razreda ne gre le za tem, da odpravi današnji kapitalistični način proizvajanja in da dvigne s tem gospodarsko in socialno sužnost proletariata — ne, ta boj ima še druge cilje: osvoboditi malega kmeta iz mrež kapitalističnega in veleagrarnega oderuštva in pa osvoboditi nacionalno zasužnjene male narode in narodne manjšine, odpraviti vse vzroke nacionalne neenakosti in ustvariti podlago za enakopravnost in mirno sožitje vseh narodov v delavsko-kmetski federaciji. Mislim, da je danes že vsem jasno in znano kako je te probleme rešila velika ruska revolucija s tem, da je dala kmetu zemljo in tlačenim narodom bivše caristične Rusije enakopravnost in svobodo. Pred nedavnim časom smo čitali celo v tržaški «Edinosti» uvodnik, ki pravi, da je nacionalno vprašanje na celem svetu edino le Sov. Rusija rešila popolnoma pravično in zadovoljila s tem vse svoje narode. A ne le to. Mi vemo, da si je izposodil zapadnoevropski imperializem parolo «samoodločbe narodov» l. 1918. od ruske revolucije, da je z njo demagoško pridobil male narode srednje Evrope zase in jih odvrnil tako od proletarske revolucije. Danes vidimo praktične sadove. Vsa Evropa se nahaja v ljutih nacionalnih borbah, med tem ko je Zveza soc. sov. republik (S. S. S. R.) že davno rešila vsa ta vprašanja, tako, da tamošnja prebivalstva danes niti sploh ne vedo, kaj se to pravi narodno izkoriščanje in narodna neenakopravnost. In bila je tedaj v obilni meri tudi krivda proletarskega gibanja, da ni pridobilo v sred. Evropi na svojo stran malih narodov, v kolikor je bilo še prepojeno s socialdemokratskimi tradicijami in je z brezbrižnim zamahom z roko rešilo vsa nacionalna vprašanja: «Enostavno, to nas nič ne briga.»

A ruska revolucija in izkušnje, ki jih je imel naš pokret z nastopom kapitalistične ofenzive, so nas naučile, kako nam je reševati ta vprašanja: Proletarska revolucija zmaga le, ako je njena stvar, njena ideja, stvar velike večine, širokih delovnih plasti kakega naroda in v to svrho se mora zvezati z osvobodilnim bojem malega kmeta in z osvobodilnim bojem tlačenih narodov. Na vzhodu, v Aziji je postal narodni osvobodilni boj milijonskih ljudstev, tlačenih in usužnjenih po zapadnoevropskem imperializmu, največja opora in najboljši zaveznik vsega delavskekga gibanja.

Pri nas v Evropi si hoče nad nacionalnim čustvovanjem, ki je še zelo globoko ukoreninjeno posebno pri poluproletarskih in kmetskih plasteh, pridobiti monopol kapitalistična reakcija. V Italiji se ji je posrečilo zmagati na način, da je pridobila na svojo stran malomeščanske plasti s tem, da jih je navdušila za «narodne» interese. V Nemčiji, ki jo hoče francoski imperializem gospodarsko in politično zasužnjiti, potem ko jo je spravil na rob propada, skušajo «Hackenkreuzlerji» (fašisti) dvigniti nemški narod v imenu ohranitve nacionalne svobode v boj proti proletarskemu pokretu. V Jugoslaviji se je radićevcem, klerikalcem, muslimanom in mekedonskim avtonomistom posrečilo pridobiti na svojo stran široke delovne plasti, posebno kmetskega prebivalstva s tem, da jih je navdušilo za boj proti hegemoniji srbskega kapitala, za nacionalno enakopravnost in avtonomijo, oz. federacijo. Tudi pri nas, v Julijski Krajini, vidimo, da imajo slovenski nacionalci še vedno večino poluproletarskih in kmetskih plasti, teh naravnih zaveznikov proletarskega gibanja, na svoji strani, ker so jih znali navdušiti proti nacionalnemu suženjstvu, v katero jih hoče dovesti italijanska uprava, vladni organ italijanske buržoazije.

Komunisti moramo spričo teh pojavov dokazati, da je naša stvar, stvar vseh izkoriščanih, da je naš boj, boj vsega trpečega človeštva. II. internacionala, ki hoče biti internacionala na način, da se ne zanima enostavno za narodna vprašanja, si je hotela ob svojem združitvenem kongresu v Hamburgu razbiti glavo spričo narodnih nasprotstev med posameznimi strankami, ki so branile narodno politiko raznih kapitalističnih držav. V naši Komunistični internacionali pa ni bilo do sedaj še niti sence kakih narodnih prepirov med raznimi strankami, kajti mi se borimo proti vsem kapitalističnim državam za osvoboditev vseh delovnih ljudstev in vseh tlačenih narodov. Na zadnji seji Ekzekutive v juniju se je na dolgo in široko razpravljalo o vprašanju nacionalne politike komunističnih strank, ki morajo razumeti, postaviti se na čelo ne le delavsko-kmetskemu osvobodilnemu gibanju, ampak tudi osvobodilnemu gibanju tlačenih narodov in narodnih manjšin.

V Nemčiji je Kom. stranka že dokazala, da se ona bori proti usužnjenju Nemčije po francoskem imperializmu in ne fašisti, ki bi ta osvobodilni boj radi izrabili v interese nemške veleburžoazije, katera zahrbtno že paktira s francoskim kapitalom. V Italiji mora naša stranka dokazati, da vede fašizem italijanski narod in Italijo v pogubo, ker dela v interesu italijanskega velekapitala in proti interesom delovnih množic ki tvorijo jedro in večino ital. naroda. Rešitev Italije je le v delavsko-kmetski republiki, ki bo stopila kot istovreden član, brez nacionalnih predsodkov v federacijo evropskih ljudstev. Tudi jugoslovanska ljudstva, ki se danes borijo proti hegemoniji srbske buržoazije bodo morala izprevideti, da bodo rešena le, ako združijo svoj boj z bojem delavskega razreda.

Kako se nam predstavlja pa ta problem pri nas, v Julijski Krajini? Italijanska vlada, predstaviteljica italijanske kapitalistične buržoazije skuša z nasilnimi sredstvi zatreti slovenski življ v Julijski krajini, izganja slovenski jezik iz šol in uradov in hoče na ta način dovesti do «asimilacije», do nasilnega raznarodenja teh krajev, anektiranih Italiji že itak proti volji ogromne večine vsega prebivalstva Julijske Krajine in proti vsem gospodarskim interesom dežele. Edino neborbeno razpoloženje našega kmetskega in malomeščanskega prebivalstva je zabranilo izbruh odkritega irredentističnega gibanja, ki bi imelo spričo takih razmer ugodna tla, kar je revolucionarnega proletariata, je pa orientiran nasproti naši stranki. Politično društvo «Edinost», ki si je postavilo za nalogo združiti vse narodne plasti v boju za «narodne pravice», vodi, razumljivo, buržoazno politiko klečeplazenja pred italijanskimi buržoazijskimi veljaki, kajti njega politiko vodijo interesi slovenskega meščanstva in malomeščanstva, ki so vse prej kot revolucionarni. Način po katerem se ono bori za zaščito «naše narodne manjšine» je že tak, da ne more dovesti do kakih realnih uspehov. Naša naloga v Jul. Krajini je torej dokazati, da se z buržoazno politiko ne da rešiti tukajšnjega nacionalnega vprašanja, ampak le s proletarsko. Iz ust narodnih voditeljev samih slišimo navadno govoriti, da pri nas pravzaprav ni kapitalistov in da moramo biti torej vsi edini proti skupnemu narodnemu nasprotniku. Kako more biti resen proletarski revolucionar edin z ljudmi, ki priznavajo fašistovsko reakcijo, in se ji klanjajo, z ljudmi, ki pošiljajo svoje zastopnike na medparlamentarne kapitalistične konference, kjer se zadovoljujejo s takimi zahtevami glede zaščite narodnih manjšin, da aplavdirajo njihovim govorom vsi visoki buržoazni gospodje, ki doma v svojih deželah sami podpirajo narodno zasužnjevanje? Ako torej ni pri nas kapitalistov, bi bilo logično, da bi se naslonil boj slovenske narodne manjšine na boj mednarodnega proletariata, na boj delavsko kmetske Rusije in ne na politiko mednarodne buržoazne reakcije, na politiko češke in srbske buržoazije, ki vršita obedve nasilno nadvlado nad svojimi zasužnjenimi narodi in narodnimi manjšinami.

Pri vprašanju o antifašističnem boju na zadnji seji Ekzekutive Kominterne v Moskvi je imel **s. Radek** krasen govor, v katerem se je spomnil «potnika v nič», idealnega in nesebičnega nemškega fašista Schlageterja, ki je dal življenje za svoje ideje. Svoj govor je Radek končal sledeče: «Toda mi mislimo, **da ne spada večina nacionalno čutečih mas v tabor kapitala, ampak v tabor dela.** Mi hočemo in moramo do teh mas poti iskati in jo najti. Mi bomo storili vse, da ne bodo možje, kakor Schlageter, ki so bili pripravljeni iti v smrt za skupno stvar **ostali potniki v nič, ampak potniki v boljšo bodočnost vsega človeštva,** da ne bodo prelivali svoje vroče, nesebične krvi za profite baronov oglja in železa, ampak za stvar velikega nemškega delovnega ljudstva, ki je član v družini za svojo svobodo borečih se ljudstev. Kom. stranka bo povedala to resnico najširšim masam nemškega ljudstva, kajti ona ni le stranka, ki se bori za boljši košček kruha samo industrijalnih delavcev, ona je stranka borečih se proletarcev, ki se bore za svojo osvoboditev, **osvoboditev, ki je identična s svobodo ljudstva, s svobodo vseh, ki delajo in trpijo v Nemčiji.** Schlageter ne more več dojeti te resnice. Gotovi smo pa, da bodo to resnico slišale in razumele stotine Schlageterjev...»

Tudi naš boj mora postati boj narodno tlačenih manjšin v Italiji, njihov boj mora zavzeti razredno revolucionarno stališče, kajti kdor res dela za svobodo svojega naroda, se mora tudi pri nas nasloniti na realni proletarski pokret ako noče biti, kakor nemški Schlageter — potnik v nič.

Peter Razbojnik.

SODRUGOM!

Naznanjamo, da zadnja številka «Dela» ni izšla. Vzrok so naši somišljeniki sami, ker nas ne podpirajo z vsemi svojimi močmi ter ne pošiljajo upravi točno izkupičkov za prodane izvode lista. Uprava mora vsako številko takoj plačati v tiskarni, kar je pa nemogoče, če sodrugi ne vrše redno svoje dolžnosti, ki so dolžnosti do sebe in do vseh tlačenih.

Politični pregled

Italijansko-grški spor

Na grško-albanski meji in sicer na grških tleh so neznanci zavratno umorili italijansko razmejitveno komisijo, ki je bila sestavljena iz petih članov in enega albanskega tolmača. Med umorjenimi je tudi načelnik komisije general Tellini. Italijanska komisija je bila del meddržavne komisije, ki ima nalogo, da določi nove meje med Grčijo in Albanijo. Italijanska vlada je sprejela naznanilo o zavratnem umoru kot provokacijo grškega nacionalizma in smatra grško vlado, ki je emanacija grškega bolnega nacionalizma, za posrednopovzročiteljico umora omenjene komisije. Da dobi zadoščenje za zločinsko provokacijo je italijanska vlada poslala grški vladi noto, ki vsebuje nastopne zahteve:

1) Oficijelna opravičba v popolni formi pri italijanski vladi.

2) Svečana žalna maša za žrtve umora v katoliški katedrali v Atenah kateri morajo prisostvovati vsi člani grške vlade.

3) Pozdrav italijanske trobojnice, ki se mora izvršiti po celokupnem v Pireju zbranem grškem brodovju pred divizijo italijanske mornarice, ki se bo poslala tjakaj. Pri tem mora grška mornarica oddati 21 pozdravnih strelov in razobesiti na vse svoje ladje italijansko zastavo.

4) Najstrožja preiskava, ki jo morajo izvršiti grške oblasti na licu umora v prisotnosti italijanskega vojaškega zastopnika za čigar osebo je grška vlada brezpogojno odgovorna. Preiskava mora končati v petih dneh po sprejemu teh zahtev.

5) Smrtna kazen za vse krivce.

6) Odškodnina 50 milijonov lir, ki mora izročiti Grčija Italiji pet dni po izročitvi note.

7) Vojaški pozdrav žrtvam umora pri ukrcanju v Prevesi.

Grška vlada je odgovorila, da je pač pripravljena dati Italiji zadoščenje, da so pa italijanske zahteve pretežke in nesprejemljive ker da so ponižujoče. Ob enem se je grška vlada obrnila na Zvezo narodov, ki da je edina opravičena razsoditi ker so bili člani italijanske komisijo le del mednarodne razmejitvene komisije. Ob enem se je Grčija obrnila za pomoč na Jugoslavijo in Anglijo.

Italijanska vlada je smatrala grški odgovor za nepovoljnega in je v to, da prisili Grško sprejeti vse v noti označene zahteve, okupirala grški otok Krf. Grški komandant otoka pa se ni hotel mirno udati vsled česar so oddale italijanske ladje nekaj strelov proti trdnjavi na otoku in je bilo pri tem okolu 10 ljudi ubitih in več ranjenih. Za tem so italijanski vojaki otok okupirali.

Sodeč po nejasnih vesteh bi se dalo sklepati, da sta tudi Anglija in Francija zato, da se izroči zadevo, ki je povzročila grško-italijanski spor, zvezi narodov in se smatra, da so italijanske zahteve pretežke. Italija pa pravi, da nima zveza narodov pri tem nič opraviti. Evropa pa stoji radi vsega tega pred možnostjo nove vojne. V zadnji svetovni vojni se je trdilo do presedanja, da bo zadnja in se je ustanovilo zvezo narodov, ki naj bi mirnim potom rešila vse spore med posameznimi državami. Sedaj se pa za to zvezo noče zmeniti nobena prizadeta država. Vsaka država hoče rešiti potom te zveze le one spore, ki se ne tičejo nje. Koj pa ko je ona prizadeta pozabi na svezo in pravi, da je le sama odgovorna za svoje početje. Kakor Italija se ravnajo v tolikih rečeh tudi Anglija in Francija. Položaj je danes tak: Ako Grčija ne bo hotela sprejeti italijanskih zahtev in ne bo hotela Italija odstopiti svoje zadeve zvezi narodov, pride skoro gotovo do konflikta o katerem vemo kako se je začel, ki pa ni mogoče še danes razsoditi kako se bo razvil in kako končal. Diplomacija je na delu kakor je bila na delu po umoru v Sarajevu. Balkan ves je podoben šahovski deski in balkanske državice so šahovske figure v rokah evropskih velesil. Nebi bilo nič nenaravnega ako bi se iz zavratnega umora italijanske razmejitvene komisije izcimil resen interesen konflikt med državami, ki gledajo na Balkan kakor roparji na bogato kmetijo. Grčija ni osamljena in je njena trdovratnost s katero odklanja italijanske zahteve, najboljši znak, ki potrjuje našo trditev. Poleg tega se je nacijonalizem razpasel po vsej Evropi do najvišje stopnje. Grška vlada je gotovo moralno odgovorna za umor v kolikor je negovala na svojih tleh svoj nacijonalivem ki je skoro gotovo povzročil če že ne tudi organiziral umor italijanske komisije. Toda nobena država nima danes pravice se nad dejanji tujega nacijonalizma jeziti. V tem oziru so vse enake in imajo vse nad takimi dejanji svoj del odgovornosti. Nacijonalizem preživlja danes povsod svojo poslednjo fazo.... imperijalizem. Povsod seje nacijonalizem sovraštvo, povsod sili izven svojih narodnih mej in teži za tem, da usužni druge narode gospodarsko in moralno. Posledice tega splošnega nacijonalistično-imperijalističnega stremljenja so umori, ubojstva, državni konflikti in vojna v kateri plačujejo narodi s krvjo in z brezmejnim trpljenjem svojo lahkovernost in prepričanje, da je sedanji kapitalistični sistem edini, ki je od Boga blagoslovljen.

Proletarijat bi izvršil zločin nad seboj ako bi imel pri tem kakor pri drugih enakih konfliktih svoje posebne simpatije za eno ali drugo v sporu se nahajajočo stranko. On mora gledati na take dogodke z čisto svojega proletarskega stališča, iz stališča mednarodnega razrednega boja. Glavni krivec vsega je požrešni kapitalizem s svojim nacijonalizmom in imperializmom. Proti temu sovragu vsega človeštva je naperjen naš boj. S kapitalizmom bo izginil tudi nacijonalizem, bo izginilo narodno sovraštvo, bodo izginili od kapitalizma plačani četaši, bodo izginili krvavi konflikti in z njimi tudi oni smešni nestvor, ki se imenuje zveza narodov za kojo ne mara več nihče in mora zanjo marati tem manj proletarijat, ki vidi v njej opravičeno le izkoriščevalno društvo kapitalističnih velesil.

O vsem pa bomo govorili še v prihodnji številki ako nam bo dano jo razposlati v svet.

Nemčija

Boji, ki so se bili pretekle tedne s tako srditostjo med vlado in delavstvom pod vodstvom K. S. so se nekoliko polegli. Cunova vlada je padla, nastopila je vlada «široke koalicije», ki ji načeluje bivši monarhist, sedaj republikanec **Streseman** in v kateri sedijo tudi soc. demokratje pod vodstvom bivšega «revolucijonarja», avtorja znamenitega dela «Finančni kapital» — **Rudolfa Hilferdinga**. Tako vidimo, da pomagajo reševati v usodnem trenotku kapitalizem ljudje, ki so še nedavno znanstveno dokazovali in dokazali nujnost njegovega propada. Toda — kakor posnemljemo iz meščanskega časopisja, — delavstvo trumoma prehaja v vrste naše bratske Kom. stranke, ki ima danes že večino delavstva na svoji strani tudi že v strokovnih organizacijah, ki so bile zadnja opora reformistov.

Kom. stranka, ki stoji danes pod spretnim direktnim vodstvom Kominterne in s. **Radeka**, ki se nahaja sedaj v Nemčiji, je izdala parolo, da mora v kratkem pridobiti en milijon članov, da se tako notranje utrdi in pripravi za prihodnje boje, ki bodo morali zopet izbruhniti. Kajti nova vlada ni zmožna rešiti obupnega gospodarskega položaja, ker se njene metode popolnoma v ničemur ne razlikujejo od onih Cunove vlade, na drugi strani francoski imperializem popustiti ne more, ker zaigra s tem stabilnost svoje gospodarske politike, ki je zgrajena docela na plenu, ki ga ima dobiti od izsesane Nemčije, in tako preostane edina pot proletarska revolucija, ako izzvzamemo nevarnost fašistične diktature, ki je pa vsled spretne nacionalne politike naše bratske stranke skoro docela izven možnosti.

Nemška vlada skuša zadnje dni ostro nastopati proti našemu pokretu, zapira vodilne sodruge, razpušča organizacije, nadleguje kom. časopisje a vse ničesar ne pomaga.

Kakor sodi meščansko časopisje samo, bo Stresemanova vlada najbrže zadnja te vrste, ako se ji ne posreči rešiti perečega valutnega in gospodarskega vprašanja. Mi smo prepričani, da se ji to ne posreči in proletariat bo zopet prisiljen stopiti v akcijo, da sam reši situacijo z delavsko-kmetsko diktaturo, ki se bo naslanjala vojaško in politično na silo Sov. Rusije. Kakšne ogromne posledice bo to imelo za ves svetovni položaj, smo že v prejšnjih številkah omenili in ni potrebno še posebej poudarjati.

Čehoslovaška

je nasprotno od Nemčije dežela, kjer postaja gospodarski položaj delovnih množic vedno obupnejši; to pa vsled **dviganja** čehoslovaške valute, ki daje bankirjem možnost neomejene špekulacije.

Vsled tega položaja je delavstvo bilo prisiljeno stopiti v mezdno gibanje, ki je stopilo v akutno stanje. Rudarji so napovedali splošno stavko, ki se vrši v vsej disciplini in solidarnosti. Štrajka nad 160.000 delavcev. Kakor izgleda bodo tudi druge delavske kategorije najlažje prisiljene stopiti v akcijo da si zasigurajo obstoj pred pretečim gospodarskim polomom. Vedno **bolj pa postaja** neizogibna stavka vseh rudarjev Evrope, delavske kategorije, katere položaj je najbednejši.

V Jugoslaviji

se nadaljujeta kompaktno obe stavki, ona mornarjev in pa rudarjev v Sloveniji. — V Srbiji so se vršile občinske volitve, pri katerih so naši sodrugi precej napredovali od zadnjih državnozborskih. Vendar imajo še mnogo dela pred seboj. Boj se je bil v glavnem med radikali in demokrati, v Makedoniji — domačimi avtonomisti. Prišlo je ponekod do oboroženih spopadov, ki so imeli za posledico več mrtvih in ranjenih. V Beogradu je zmagala radikalska lista z nad 6000 glasovi. Naša bratska N. R. P. J. je dosegla okrog 1500 glasov kar pomenja precejšen napredek nasproti prejšnjim volitvam (nekoliko nad 1000). Socialdemokratje so zbrali komaj 300 glasov, kljub veliki agitaciji in pomoči policije, kar nam priča, da je jedro jugoslovanskega proletariata zdravo in zvesto komunizmu.

V Bolgariji

se teror mestne buržoazije vedno bolj uveljavlja. V Plevni so bili štirje naši sodrugi obsojeni na smrt vsled upora in zveze z zemljoradniki. Meščanstvo se je strnilo v enotno stranko in postaja sedaj že nezadovoljno s Cankovim, ki se mu zdi «predemokratičen».

Neutralno zadržanje Kom. stranke za časa prevrata je naletelo na ostro kritiko pri naši Internacionali. **S. Zinovjev** je napisal zelo oster članek proti temu stališču bolgarskih komunistov, ki vede proletarski pokret v pogubo. Pozivlja na združitev z ostanki Stambolijskijeve stranke v svrho boja proti sedanjemu režimu, kajti edino zveza delavcev in kmetov zamore rešiti ves današnji svet pred še večjim gospodarskim polomom, kamor ga zavaja današnji kapitalizem. K. S. je krenila sedaj na novo pot, da popravi, kar je zagrešila.

Kakor vidimo iz tega pregleda imamo v vseh važnejših državah zbiranje proletariata in pričetek nove borbe proti kapitalistični ofenzivi. Tudi pri nas **v Italiji** sili brezupni gospodarski položaj dežele delavstvo v vedno nove boje, ki jih vrši tudi v okrilju fašistovskih sindikatov. Zadnjo stavko 20.000 stavbincev v Rimu, ki so jo vodile naše organizacije, je vlada s terorjem sicer zlomila, a javljajo se bolj in bolj znaki, ki kažejo, da ne bo šlo dolgo več tako dalje. Fašizem postaja z vsakim dnem bolj obsovražen pri delavskem razredu in to ga bo koncem koncev moralo zrušiti, kajti z bajoneti in bombami, s puškami in revolverji, batinami in ricinovem oljem se doseže vse prej kot dobro gospodarstvo, brez katerega se pa ne more trajno vzdržati nobena vlada. Naša stranka stoji na svojem mestu. Sedaj je začela izdajati v Milanu tednik «Lo stato operaio» (Delavska država) kot centralno glasilo. Obeta se nov dnevnik «Più avanti!» kot skupno glasilo komunistov in komunističnih maksimalistov. — Jasnitev v Soc. stranki gre dalje svojo pot. Upamo, da bo prihodnji kongres pokazal voljo socialističnega proletariata za spojitev s komunisti, katera bo pomenila potem prvi korak do zopetnega povzetja borbe, reakciji, za delavsko-kmetsko vlado v Italiji.

L. TROCKI:

„Združene države Evrope"

(Nadaljevanje in konec, glej št. 178).

Ne sme se pozabiti, da tvori ravno nevarnost s strani Združenih držav Severne Amerike, ki omogočujejo razrušitev Evrope in se pripravljajo, da prevzamejo dedščino Evrope v svojo last, nujnost združitve danes medsebojno se pobijajočih evropskih ljudstev v Združene države evropskih delavcev in kmetov. To primerjanje sledi naravno iz objektivnega položaja evropskih dežel in mogočne prekomorske republike in samoobsebi razumljivo ni naperjeno proti mednarodni solidarnosti proletariata ali proti interesom ameriške revolucije. Nasprotno. Eden izmed vzrokov počasnega razvoja revolucije na celem svetu je bilo upanje Evrope na pomoč ameriškega strica (wilsonizem, človekoljubno prehranjevanje po gladu najbolj obiskanih kotov Evrope, amerikanski «krediti» itd.). Čim hitreje pridobivajo ljudske mase Evrope zopet nazaj zaupanje v svoje lastne sile, ki jim je v vojni izginilo, čim trdneje se združujejo pod parolo zveze delavsko-kmetskih republik Evrope, tem hitreje se bo razvijala revolucija v Evropi, kakor tudi onostran Oceana. Podobno, kot je bila zmaga ruskega proletariata mogočnega vzgona Komunističnim strankam Evrope, tako bo zmaga evropske revolucije v taki, celo v neizmerno večji meri pospešila revolucijo v Ameriki in po celem svetu. Ako smo videli prej, od Evrope abstrakirano, ameriško revolucijo v megleni daljini desetletij, moremo na podlagi najnaravnejšega zasledovanja zgodovinskih dogodkov z gotovostjo reči, da bo zmaga revolucije v Evropi tekom nekoliko let zrušila moč ameriške buržoazije.

Ne le ruhrsko vprašanje, t. j. vprašanje evropskega kuriva in železa, ampak tudi vprašanje reparacij izgine popolnoma v «Združenih državah Evrope». Vprašanje reparacij je popolnoma evropsko vprašanje in v prihodnje bo rešeno in more biti rešeno edino le z evropskimi sredstvi. Evropa delavcev in kmetov bo imela svoj reparacijski budget, kakor tudi svoj vojni budget, le tako dolgo, dokler ji bo pretila nevarnost od zunaj. Ta budget bo slonel na progresivnem dohodninskem davku, na obdačenju kapitala, na zaplembi premoženja, pripopanega v vojni itd. Njegova razdelitev bo urejena potom odgovarjajočih organov evropske delavsko-kmetske federacije.

Sedaj se ne bomo spustili v prerokovanja o tempu, po katerem se bo vršila združitev evropskih republik, o gospodarskih in ustavnih oblikah te združitve in o tem, katero stopnjo centralizacije bo doseglo evropsko gospodarstvo v prvi periodi delavsko-kmetskega režima. Vse to moremo popolnoma brez skrbi prepustiti bodočnosti, z ozirom na vse one izkušnje, ki jih poseduje na mestu prejšnje caristične Rusije zgrajena Sov. zveza. A popolnoma jasno je, da bodo odstranjene carinske meje. Evropska ljudstva morajo videti v Evropi ozemlje združenega in bolj in bolj se urejajočega gospodarstva.

Mogli bi nam seveda odvrniti, da gre pri nas pravzaprav za evropsko socialistično federacijo kot sestavni del bodoče svetovne federacije in da more biti ta režim uresničen le pod pogoji proletarske diktature. Nočemo se pa ustavljati pri tej argumentaciji, ker je bila podvržena že dovolj obsežni analizi ob vprašanju «delavske vlade». «Združene države Evrope», predstavljajo vsekakor parolo, ki odgovarja paroli «Delavske (ali delavsko-kmetske) vlade». Ali je mogoča delavska vlada izven proletarske diktature? Na to vprašanje moremo le pogojno odgovoriti. Vsekakor pa gledamo na delavsko vlado le *kot etapo* do proletarske diktature. In v tem obtiči za nas ogromna vrednost te parole. A istovrsten, popolnoma paralelen pomen ima tudi parola «Združenih držav Evrope». Brez te dopolnilne besede vise najvažnejši evropski problemi v zraku.

Ali ne prihaja ta parola prav pacifistom? Mislim, da danes ni več na svetu «levih», ki bi jim bila ta nevarnost zadosten vzrok za odvrnitev parole. Živimo vendar v letu 1923. in nekoliko smo se vendar že naučili. Bojazen pred pacifistično razlago parole «Združenih držav Evrope» je ravno toliko, ali ravno tako malo utemeljena, kakor bojazen pred demokratično-socialrevolucionarno razlago parole delavsko-kmetske vlade. Naravno, ako bi izdali parolo «Združenih držav Evrope» kot samostojen program, kot univerzalno sredstvo sklenitve miru in zopetne vspostavitve, bi brezpogojno padli v demokratizacijo wilsonizma, v kautskyanstvo in še nižje ako je sploh še kaj nižjega od kautskyanstva, t. j. ako bi ločili to parolo od delavsek vlade, od enotne fronte, od razrednega boja. A jaz ponavljam: živimo v letu 1923 in smo se nekaj naučili. Komunistična internacionala je danes realnost in ne bo Kautsky, ki bo na našo parolo nastali boj vodil in kontroliral. Naše stališče je postavljeno popolnoma nasprotno kot Kautskyjevo. Kautskyanstvo je akademičen program, ki ima nalogo odvrniti nujnost revolucionarnega dejstva. Nasprotno silijo nas naloge v boj. Delavcem Nemčije — ne komunistom(teh ni treba več prepričevati) — vsem delavcem in v prvi vrsti socialdemokratskim, ki se boje gospodarskih posledic boja za delavsko vlado; delavcem Francije, katerih misli vise še na reparacijah in državnih dolgovih, delavcem Nemčije, Francije in vse Evrope, ki se boje, da bi ustvaritev delavskega režima privedla njihovo deželo do izolacije in gospodarskega propada. — vsem delavcem pravimo: tudi začasno izolirana Evropa (in Evropo izolirati ne bo tako lahko, ker poseduje v Sov. zvezi velik most do vzhoda) se ne bo le vzdržala, ampak celo mogla dvigniti se in utrditi, ako bo odvrgla svoje notranje carinske meje in zvezala svoje gospodarstvo z brezmejnimi naravnimi bagastvi Rusije. «Združene države Evrope» so najbližja etapa naše celotne revolucionarne perspektive, ki izhaja iz globokosežne razlike med položajem Evrope in Amerike. Kdor ne vidi te razlike, v sedanji periodi temeljne — bo pustil, da mu izgine realna revolucionarna perspektiva v historičnih abstrakcijah. Naravno, delavsko-kmetska federacija se ne omejuje le na evropsko etapo. Potom nas, Sov. zveze, si ustvarja, kakor rečeno, pot v Azijo in ustvarja tako za Azijo prehod v Evropo. Gre torej le za etapo, a to je zelo velika historična etapa in naprej moramo preko nje!

«Delo» c. c. post.
Dr. Henrik Tuma
Via 24. Maggio 8 GORIZIA

Poslednja rezerva nemacke buržoazije

BEČ, avgusta 1923. g.

U Nemačkoj je zamenjena Kunova vlada sa vladom «velike koalicije», koja je sastavljena iz 7 prestavnika buržoazije i 4 socijal-demokrata. Da je ovo i formalno sklapanje braka soc.-dem. vodja sa krvavom buržoazijom izvršeno pod drugim okolnostima i u nekoj drugoj zemlji, a ne u naelektrizovanoj atmosferi krupno-kapitalističke Nemačke, — onda bi se organ revolucionarnog proletarijata mogao zadovoljiti i sa kratkom registracijom ovog najnovijeg renegatskog akta. Ali, vladajuće unutrašnje prilike u uzburkanoj Nemačkoj, njen današnji veoma zategnuti medjunarodni položaj, a naročito, pak, motivi, koji su za 24 časa odlučili sudbinu vlade teške industrije, koju su soc.-dem. vodje skoro godinu dana u parlamentu pomogale, — zahtevaju, da analizom konkretne situacije u kratkim potezima prikažemo sve one elemente, koji su neminovno morali izazvati ne samo pad Kunove vlade, nego i primorati soc.-dem. vodje, da od politike **pomaganja** predju na politiku **rušenja** Kunove vlade i da, najzad, opet otvoreno stupe u ulogu vatrogasca socijalnog požara, čiji plamenovi liže sve delove kapitalističke Nemačke; tj. da obnove zloglasnu eru krvave noskijade...

Pad Kunove i «promena» taktike soc.-dem. vodja odraz je **ulice.** Nemačka se danas nalazi v vrtlogu socijalnih potresa i ekonomski preživljuje **rusku jesen** 1917. g. Bankrotstvo nemačke buržoazije u grabilačkom ratu izazvalo je katastrofalni pad marke, koji je opet za sobom povukao naglo rušenje svih društvenih odnosa. Seljaci prosto bojkotuju gradove, ne dovoze životne namirnice, a trgovci sakrivaju robu ili je prodaju samo uz basnoslovne cene. Stanovnici većih centara bivaju po nekoliko dana formalno bez hleba. Spontano, po državnoj skali (indeksu) povišavane plaće radnika i činovnika ne stižu rapidno skakanje cena životnih namirnica. Lišeni najelementarnijih potreba za opstanak i po cenu gorkog iskustva uverivši se, da kapitalistički pljačkaški sistem ne može istovremeno da zajazi i gramzljive apetite kapitalista-kožodera i eksploatisanog radnog naroda, — većina je nemačkog proletarijata počela listom da napušta soc.-dem. fariseje i progovorila je **ruski.** Dok je komunistička partija Nemačke burne 1918. g. imala jedva oko 30.000 članova, dotle ona sada osvaja i predvodi većinu aktivnih radnika Nemačke. A da to nisu samo gole reči, to je jasno potvrdio i nedavni izbor delegata za kongres saveza metalskih radnika, pri kome su komunisti dobili 52% od sviju glasova, dok su prošle godine dobili jedva 20%! Porast upliva komunista potvrdjuje i naglo širenje komunističke štampe. Tako se tiraž berlinske «Rote Fahne» samo poslednjeg meseca uvećao za 50.000 primeraka. Raščenje i udubljivanje uticaja komunističke partije na zatalasane mase proletarijata, prisilio je soc.-dem. vodje, da se i opet formalno uortače sa krvavom buržoazijom, da bi po primeru novembra 1918. g. u proleterskoj krvi ugušili opravdani revolt izgladnelih i do srži opljačkanih radnih masa. Ono, što nije mogla i smela nemačka buržoazija, da 1918. g. izvrši, to su izvršili socijal-izdajice, i njihovo današnje novo ljubakanje sa krvavom buržoazijom ima istu zadaću, samo će se ovaj put i lakeji i njihove gose prevariti u računu!

Soc.-dem. vodje su odbili poziv komunista: da zajednički obrazuju radničko-seljačku vladu, da zajedničkom saradnjom izvedu namučeni proletarijat Nemačke iz tupika, u koji ga je uvela gramzljiva i krvava buržoazija. Mesto zajednice sa pravom proleterskom strankom, soc.-dem. vodje se uortačiše sa prestavnicima teške industrije, da bi učvrstili vladavinu sitih protiv ropstva gladnih, da bi osnažili vlast šačice eksploatatora protiv oblaka eksploatisanih. No ako im je trenutno 1918. g. ovaj pakleni plan uspeo, kada je dželat Noske sa zemljom sravnio preko 15.000 boljih radnika, — to će ovaj put promašiti svoj izdajnički cilj. Premda još nije nastupio momenat generalnog jurisa gladnih i eksploatisanih protiv sitih i eksploatatora, — ipak su današnji motivi zatalasane i revoltirane mase jači i dublji, nego oni 1918. g. Dok je tada revolt masa bio u glavnom odraz političkopsihički izvaranih i iskrvavljenih masa u svetskom ratu, koji se je mogao bilo frazama zataškati, bilo ognjem i mačem ugušiti, dotle je sadanji revolt izazvan krajnjom nemaštinom, koja ne tišti samo radnike, nego u jednakoj meri davi i sitnu buržoaziju, koja je 1918. g. bila stub kontra-revolucije. Pod bičem kapitalističke eksploatacije i tiranije ovo nezadovoljstvo raste takvom brzinom, kao što pod proletnjim suncem buja potok, koji poplavljuje i njive i cele poljane.

«Velika koaliciona» vlada od Strezemana do Hilferdinga znači poslednji adut nemačke buržoazije. Sudeći prema deklaraciji «nove» vlade, ona će u inostranoj i politici pojačati pasivni otpor, a u unutrašnjoj učvrstiti «red i mir». Ali sudeći objektivno, «nova» vlada može samo da nastavi politiku ranije vlade, koja je morala demisionirati, jer nije mogla ni da zajazi grabilačke apetite antante, niti da ogromnoj većini stanovnika Nemačke pruži ništa osim bede. I one iste mase, koje su ustale protiv Kunove vlade i za 24 časa je oterale u nepovrat, — u brzo će se uveriti, da su se u vladi samo ljudi izmenili, a da je sve drugo ostalo kao i pre, i tada će nastupiti u redovima soc.-dem. partije velika kriza. Simptomi ove krize već se opažaju: 43 soc.-dem. poslanika su osudili novo paktiranje sa buržoazijom. Razume se, da je ovo više demagoški nego li borbeni gest, jer gospoda soc.-dem. poslanici neće ni jedan korak dalje kročiti od ove «osude». Ali nemilosrdni bič nemaštine otvoriće, najzad, oči i najzaostalijim širokim slojevima, te više nikakva filisterstva neće moći zadržati lavinu.

U rešavanju ekonomske krize «nova» vlada neće moći ništa više učiniti, nego što je učinila ranija vlada. Makar da je «socijalista» Hilferding primio dužnost ministra finansija, ni on neće moći ublažiti, a kamo li otkloniti ekonomsko bankrotstvo Nemačke. Čim bi ozbiljnije pristupio oporezovanju bogataša (a da i ne spominjemo konfiskaciju dobara, čega se soc.-dem. vodje plaše kao smrti), — Hilferdinga bi gose najurile, kao što su u Austriji najurile i Bauera. «Nova» će vlada u glavnom nastojati, da lokalizuje, a s vremenom i da uguši socijalni požar. Stoga je buržoazija i ovaj put soc.-dem. dala ministrstvo policije. I oni na ovom polju već pokazuje «željeznu ruku»: na sve strane u krvi ugušuju radničke čisto ekonomske štrajkove, raspuštaju i rasteruju fabrička veća u kojima komunisti imaju većinu, zabranjuju komunističke novine. Koliko su se soc.-dem. do očiglednosti srozali do najobičnijih pandura buržoazije, to pokazuje i pisanje njihovog centralnog organa: «Vorwärts», koji otvoreno poziva proletarijat, da «brani našu republiku», osudjujući istovremeno komunistički poziv na generalni štrajk, zakazan za 12. o. m. Biva, proletarijat treba da brani kulu pljačke i tiranije, treba da svojim mišicama učvršćuje svoje ekonomsko i političko ropstvo! No ovaj će put šajdemanovački poklič ostati glas vapijućeg u pustinji. Proletarijat neće više slepo slediti soc.-dem. vodje, kao što ih je sledio 1914. i 1918. g.; a da to on odista neće, to je pokazai baš generalni štrajk od 12. o. m., koji je, nasuprot soc.-dem. anatemi, bio sjajna smotra snaga komunističke partije i revolucionarnog proletarijata. U Berlinu je potpuno mirovao rad, a isto tako i u Leipzigu, Hamburgu, kao i u drugim većim centrima. U Frankfurtu se pozivu komunista odazvale i cele soc.-dem. mesne organizacije, naravno bez vodja. A to je baš najeklatantniji dokaz, da komunistička partija raste i u širinu i dubinu, a da soc.-dem. vodje sve više gube tlo ispod nogu. Stoga su se oni i morali ponovo da uortače sa buržoazijom, i da sa noskijadom Nr. 2. spasavaju buržoaziji privatnu svojinu, a sebi pokorno stado, pomoću koga bi i u buduće mogli izvoditi svoju koterijansku politiku.

Soc.-dem. vodje se i opet stavišе u pozu barijere izmedju opljačkanih i pljačkaša, oni će opet proliti more proleterske krvi, da bi spasili tron kapitalističke aždaje i očuvali svoj upliv na radne mase, koje su decenijama kljukali sa svojom sitno-buržoaskom ideologijom. Oni će opet pokušati, da vakrsnu krvavu 1918. g., ali, što su oni uspeli pre četri godine, to neće sada uspeti. Patnje su otreznile i onaj zavedeni deo radnika. Proletarijat je prozreo pravu ulogu soc.-dem. vodja, koji se uvek u odsudnim momentima borbe izmedju rada i kapitala stavljaju na stranu kapitala, i nemačkom je proletarijatu postalo jasno kao dan, da se on mora prvo osloboditi svojih lažnih vodja, pa tek onda može potpuno i konačno raskinuti ekonomske i političke okove. I ovaj je momenat sada nastupio. Učestali štrajkovi i krvave demonstracije, koji nisu rezultata nekakvih poziva, nego su diktirani samin uslovima života, — uzimaju sve šire razmere, usuprot svima vladinim i fašističkim represalijama, a sve to belodano kazuje, da kroz kapitalističku Nemačku punim hodom tutnji lokomotiva socijalne revolucije, i u samrtnom strahu, da ih ova lokomotiva žive ne pregazi, — soc. — dem. vodje odoše u poslednjem trenutku, da spasavaju toneći brod kapitalističke Nemačke. Ali njihove injekcije neće pomoći samrtniku, čiji je bolest ušla u agoniju. Sami vladajući odnosi podižu nezadovoljstvo, zaoštravaju klasne suprotnosti, a dolazak na državno krmilo poslednje rezerve buržoazije, predznačuje i skoru odsudnu bitku izmedju branitelja Prošlosti i nositelja Budućnosti. Geografski i medjunarodni položaj Nemačke, zahtevaju od vaskolikog klasno-svesnog proletarijata, da budnim okom motri razvijanje odnosa u vulkanizíranoj Nemačkoj, čiji događjaji neće ostati bez dubljih posledica na ostale delove sveta.

Pravdoljub.

Vsem naročnikom

naznanjamo, da je razpošiljatev današnje številke popolnejša kakor so bile tri zadnje, katere smo morali izdati v izjemnih razmerah radi tega ker - kakor smo že poročali - je bila naša tiskarna zasedema po oblasteh in nismo imeli pri rokah vsega upravnega materiala.

Ako ni torej več naročnikov dobilo zadnjih treh številk, je bilo to iz tega vzroka. Upamo torej, da bodo uvaževali izjemne okolščine in potrpeli.

UPRAVNIŠTVO.

Za pospeševanje kulture....

Karakteristika današnje dobe je, da vse kar tekmuje za pospeševanje kulture. «Osvobodilne vojne» tu, tam zopet kolonialne ekspedicije in okupacije, drugod mrcvarenje delavcev po ulicah i. t. d.

Vprašate po vzroku tega ali drugega početja in vam se odgovori: «Ali ne veste, da je naša najsvetejša naloga braniti in pospeševati kulturo, civilizacijo, da smo morali poseči po orožju, ker je to, kar je najsvetejšega v nevarnosti?

In tako se je dogajalo in se še dogaja, da padajo neštevilne žrtve radi te «kulture».

Naša dežela je pa, poleg drugih, zares kulturna. Zazdelo se pa je poglavitnim stebrom in zagovornikom kulture, da ni še zadosti ter da je treba storiti še nekaj, kar bi postavilo Italijo v vrsto drugih kulturnih držav. Pri tem tekmovanju pa je bilo gotovo tudi nekaj nevoščljivosti. In vi veste, da je nevoščljivost velika gonilna sila.

Našim modrijanom gotovo ni bilo po godu, da ima Španija primat v raznih «kulturnih» ustanovah, običajih in prireditvah.

Vi morebiti poročate: Španija? Kaj pa ima posebnega?

Da, da, ravno Španija!

Ali ste morebit pozabili na slavne španske bikoborbe? In ravno po teh so toliko hrepeneli naši rekonstruktorji, da so to igro vpeljali tudi pri nas.

Ta barbarska igra, ki nima v sebi prav nič umetniškega, ampak predstavlja edinole scene, podobne gladiatorskim igram, krvavim igram, kakoršne so jih prirejali moralno propadli rimski mogotci, ki so se naslajali ob pogledu na umirajoče, s krvjo oblite žrtve, ta igra, ki je bila do sedaj doma samo v nazadnjaški Španiji, je našla prosto pot tudi v Italijo.

Seveda ni pri tem izostal niti Trst.

Tudi tukaj je bila postavljena «arena» ter so se vršile bikoborbe, na katerih so nastopali «hrabri bikoborci». Ta «hrabrost in umetnost» pa obstoji v tem, da se bori oborožen človek — celo več ljudi, proti biku, katerega mamijo z rdečimi krpami, ga dražijo na najbolj rafiniran, divjaški način, dokler uboga žival ne zblazni in potem, — potem pa pride moment, ko se pokaže «umetnost» in «kultura» na svojem višku. Bikoborec premaga žival s tem, da ji zasune v telo dolgi meč. Močan curek krvi brizgne po tleh in — kultura je rešena! Radovednost gledalcev je nasičena in — blagajne organizatorjev teh predstav so napolnjene!

Kajti brez profita ni kulture! Kulturne so vojne, kadar se steka denar v blagajne vojnih profitarjev. Kulturne so kolonialne ekspedicije, teritorialne okupacije, klanje delavcev po ulicah. In kulturne so razne plesne tekme, tekme proti spanju, rokoborbe in bikoborbe. Ako bi vse te stvari ne prinašale niti ficka v blagajne premetenih koristolovcev, bi bile že proglašene kot barbarske, nečloveške, nesmiselne. Ampak tako....

In tako smo imeli po klanju delavcev po mestih in na deželi, — v imenu kulture — tudi klanje bikov, vse v imenu kulture....

Domače vesti

Zgodba o spokornici

Nismo vedeli, da je postala «Edinost» rimsko-katoliška. Včasi je bila narodna, pa tako zelo narodna, da so ji duhovniki očitali malikovalstvo. Najprej si Slovenec, so trdili pri «Edinosti», potem šele si veren ali neveren. Narodnost odzgoraj, stranka in vse drugo odspodaj! Duhovniki pa so rekli: Bog je prvo. Ker pa je vsakih dobrih reči troje, so obesili še cesarja zraven: Vse za vero, dom, cesarja!

«Edinost» ni bila še nikdar v svojem dolgem življenju odločna, ampak jo je zmeraj rezala po sredi. Podobna je filistru, ki ima vedno nekaj svojega mnenja, pa ga nikoli ne pokaže drugim. Raje jim kima in si misli svoje. Če že res ne more kimati, molči ko grob; če ji pa kaj očitajo, uljudno presliši.

V resnici je «Edinost» liberalno dete. Liberalci so jo rodili in hranili, vsaj duševno. Glavni njeni bralci so naši malomeščani, uradniki, trgovci, učitelji, duhovniki, gostilničarji, obrtniki in močni posestniki. Kmetje jo berejo samo ob nedeljah. Kot krajevni tržaški list se je morala držati nekoliko svobodomiselno, ampak le do gotove meje. Razmere so ji bile ugodne, ker ni v Trstu in njegovi okolici tal za politično moč duhovščine. Zato ji ni bilo treba mahati po klerikalcih, če jim tudi ni bila ravno naklonjena. Da jo bodo pa drugi pustili v miru, se je včasi rajšo nekoliko potuhnila in pokrižala, kot naredi mlačen vernik, ki gre enkrat na leto v cerkev radi ljudi. «Edinost» je bila tudi nekoliko verna, ampak tudi to le do gotove meje, da se ne bi pohujševali njeni liberalni čitatelji. Silila se ni s svojo pobožnostjo nikdar nikamor. Če pa ji je kdo poslal kak dopis kot veren kristjan, se ga ni upala zavreči. Ko se je po vojni vnela debata, ali bi ne bilo prav, če bi se katoliški duhovni oženili, je prinašala dopise za in proti celibatu. Pa tudi to do gotove — meje.

Delavstvu ni bila «Edinost» nikdar naklonjena. O Rusiji je pisala kakor se je sukalo vreme. Včasi je imela celo kako prijazno besedo zanjo, ampak samo zato, ker je Rusija daleč, in se tam še lahko godijo reči, ki bi se pri nas ne smele. Še za delavsko — kmetiško vlado pod Leninom je bila včasi; razume se, da tudi le do gotove meje. Delavčeve in kmetove težnje pri nas ji niso bile mari, ker so koristi gospodov okrog «Edinosti» drugačne kot korist kmetov in delavcev.

Celo v narodnih zadevah se je list držal tako, da se pač ne bo kje preveč obdregnil. Tudi narodna je bila «Edinost» vedno samo do gotove meje. Marsikateri njenih zvestih si jo je vzel za vzgled na ta način, da je vedno globlje lezel v gnojnico. Ravnal se je po njenem «do gotove meje» tako dolgo, da meje sploh ni bilo nikjer več.

Vsled njenega mehkega značaja so skušali krščanski omladinci po vojni «Edinost» spraviti na pravo pot. Hoteli so jo spreobrniti, da ne bo zmeraj vsakega pol moškega — pol ženske, pol liberalca — pol klerikalca, pol solzarja — pol korenjaka. Ni bilo lahko delo. Stari prevejanki ni dišala spreobrnitev, zato je le z veliko muko sprejela krščanska načela in mlačno obljubila, da se bo po njih ravnala. Obljubiti je seveda lažje kot izpolniti. Spokornica se ni na vso moč trudila, da bi se izkazala vredna spreobrnitve, njenim rešiteljem pa ni bilo nikdar dovolj. Ali se jim je zdelo spokorjenje hinavsko, ali pa ni dosegla zadostne popolnosti.

Nazadnje je očitno pokazala, da je še vedno stara grešnica in da se je tudi spreobrnila samo do neke meje.

Pred tedni sta jo namreč skupaj z «Goriško stražo» udarili na bogoslovno polje. Reševali sta vprašanje, kdo je mučenik. Šlo pa je za Princípa in drugove izza Vidovega dneva 1. 1914. Za «Stražo» so ti atentatorji morilci, za «Edinost» mučeniki.

Nismo teologi in ne vemo, kaj bi rekli, Kdor vzame številke «Edinosti» iz onih usodnih dni pred svetovno vojno, bo videl, da se je tetka takrat otresala morilcev in jih obsojala kot take. Resnica pa ostane, da so Princip in drugovi nastopili kot junaki, ki so vedeli, da gredo naravnost v smrt. Za to niso nikogar prašali naj manjšega plačila. Položili so glave, in to je še nekoliko teže kot pa modrovanje, ali so storili prav ali ne, ali so morilci ali niso. Kar so naredili, so naredili v prepričanju, da bo vsem v korist, četudi njim samim v pogubo. To ni le junaštvo, to je nekaj več. Po pravici povedano, hiša Habsburška ni bila zmožna drugega junaštva, kot da je druge pošiljala v smrt za svojo slavo in moč. Bosna sama je stala več tisoč mladih življenj, obdonavska država pa je bila zgrajena v rekah krvi. Zato se naposled tudi ni mogla več vzdržati.

To vladarsko rodovino, te «kralje Geruzalema», ki so imeli za grb bel pas na okrvaljenem plašču, je duhovščina skozi stoletja podpirala in prav posebno še v svetovni vojni. Podpirala je morilce, ki so vršili svoje krvništvo «po milosti božji.» Kaj pak, Habsburžani so bili od Boga postavljena oblast in so imeli vsa potrebna dovoljenja. Princip in tovariši pa niso bili oblast in še manj od Boga postavljena. Toda pravi pomor je pričel šele z avstrijsko mobilizacijo. Petina bivšega avstrijskega prebivalstva je morala pod orožje, tisoči in tisoči so obležali mrtvi zgolj v enodnevnih bitkah, da nikdar niste čitali o številu pokopanih. Vse to je bilo v redu seveda, zakaj tisti, ki so imeli Princípa že v rokah radi umora, so bili od Boga postavljena oblast in taka oblast lahko brez odgovornosti pobija kakor se ji zdi lepše! Princip in tovariši so bili morilci, oni, ki so z Dunaja vodili pokolj na vse strani pa le izvrševalci višje volje!

«Edinost» ne misli tako, zato so jo v «Straži» prijeli radi krščanstva, ki ga je že pred leti obljubila, pa ne držala. Tako je s starimi grešnicami navadno; poboljšujejo se pa ne poboljšajo. To bi moral vedeti tudi tisti, ki se loti spreobračati take vrste spokornice.

Da bi vendar nekoliko zakrila svoj novi greh, je «Edinost» hitro priobčila pobožno poročilo o evharističnem shodu, a glej nezgode! Prav precej so jo zavohali in se ji začeli rogati, da dela to iz gole hinavščine, kar je še manj krščansko, kakor če pravi, da so umorjeni morilci mučeniki in pozabi pri tem, da je oblast, ki jih je umorila in še toliko drugih poleg njih, od Boga postavljena.

Kakšno lepo priložnost je imela «Edinost», da bi postala steber krščanstva v naši zemlji! Obljubila je že, pa ni nič iz tega. Kaka škoda! A ena tolažba vendar še ostane! Sedemkrat pade na dan pravični, zato upajmo, da bo tudi mlačno krstjanko «Edinost» še doseglo pravo razsvetljenje.

—::—

Glasnik mladine.

IX. medn. mlad. teden v Jul. Krajini.

Proslava letošnjega mladinskega tedna se je izvršila v naših krajih povsem zadovoljivo in z ozirom na dane razmere celo z nepričakovanimi uspehi. V vidiku smo imeli predvsem notranjo organizacijo naših sekcij, obogateli smo za nekoliko novih, ki obetajo postati važni členi v verigi našega organizacijskega aparata, ki ga moramo razširiti povsod, kjer delajo in se bore mladi proletarci, delavci in kmetje. Ta teden pomenja v tem oziru velik korak naprej in Deželni izvršev. odbor je z njegovim izidom popolnoma zadovoljen. Niso sicer plapolale po ulicah rdeče zastave, ni demonstrirala mladina v masah za svoje zahteve, kot je to v drugih državah Naši sestanki so se vršili v sobicah, pod nebom v gozdovih, propaganda se je vršila od ust do ust, od prijatelja do prijatelja, od znanca do znanca: način delovanja, ki spominja na najtemnejše dneve reakcije v zgodovini, na katakombe, podstrešne sobice, podzemsko Rusijo itd. In v tej dobi se morajo izklesati značaji razrednih boriteljev, ljudi, ki bodo v prihodnjosti, ki ni več daleč, poklicani, da sprejmejo organizatorične vajeti revolucionarnega gibanja izgladovanih širokih proletarskih mas v svoje roke in da te mase povedejo v boj in zmago. V tem znamenju se je vršila pri nas proslava mladinskega tedna in v tem pravcu je bil storjen velik korak naprej.

Sodrugi, sedaj vsak na svoje mesto k študiju in boju!

Borba protiv popovskog zagluplivanja znači borbu za duševno oslobodjenje proletarijata, znači borbu za izlazak iz tame robovanja i neznanja!

Glasovi z dežele

Podružnica zveze stavbinskih delavcev v Podgori.

Kdo se ne spominja boja, ki ga je moral in ga mora voditi organiziran proletarjat ako hoče ohraniti v današnji reakcionarni dobi svoje organizacije in ustanove? Težek je ta boj!

Ali lahko rečemo, da je bil podgorski proletariat kos svoji nalogi. Ohranil je svoje organizacije cele in nedotaknjene. Ohranil je tudi strokovno organizacijo, navzlic temu, da so stavbinski podjetniki nezakonito razveljavili «Delovno kolektivno pogodbo» in s tem upropastili kolektivni prispevek za strokovno organizacijo. Navzlic temu in dejstvu, da sindikat, danes kot danes ne more proletariatu dati one zaslombe, kot mu jo je in bi mu jo lahko še nudil, ako bi ne bila reakcija tako razirjena in uzakonjena kot je, podgorski proletariat ni pozabil na one velike boje ki jih je vodil sam s svojo močjo in s svojo voljo in v katerih je tudi zmagal. Če danes ta proletariat molči in odpravlja redno svoje težko delo, ni še zaspal in ni zgubil zaupanja v svojo organizacijo, kot so jo zgubili mlačneži in hinavci v bljižnjih vaseh. Ne hodi še za cerkvenimi procesijami, kakor hodi komunistični župan recimo n. pr. v Štandrežu. Podgorski in drugi proletariat, ki je imel ravno isti dan zborovanje v Štandrežu, se zgraža nad takimi hinavskimi izdajalci. On čaka, željno čaka trenotka, ko mu bo mogoče stopiti na plan, za pravice svoje in svojih tovarišev. On gre naprej svojo pot, svest si, da noben družabni red ne more živeti brez njega. Toliko manj pa lahko živi današnji kapitalistični red.

Oni ki ga vzdržujejo, so navadno lenuhi in idiotje, ki sami ne znajo delati. O tem so se prepričali in so danes prepričani tudi oni, ki so nasprotnike delavskega ljudstva podpirali misleč, da z uspostavitvijo fašizma bodo popolnoma zasužnjili proletariat, ki bo organiziran v fašistovskih sindikatih garal več in ceneje kot oni ki je organiziran v drugih organizacijah.

Ali temu ni tako. Delodajalci so bili prisiljeni odpustiti iz dela ravno ljudi, o katerih so mislili, da bodo rešili današnji sistem in Italijo vseh nadlog. Prepričati pa so se morali tudi delavci, da kadar te delodajalec izrabi v svoje politične in dobičkarske svrhe, te vrže na ulico kot izžeto limono pripravljajoč se, da izžme še ostale v katerih je še kaj soka.

Prepričani o vsem tem bodo podgorski delavci nadaljevali svojo dosedanjo pot in to tudi sedaj ki jim je oblast vzela par papirjev Stavbinske sekcije. Podružnica stavbinskih delavcev nadaljuje svoje delo. Proletariat ,ki so mu zaplenili par papirjev ve, da v papirjih in knjižicah ne obstoja delavska organizacija, temveč da je organizacija organizirano delavstvo, ki nosi v srcu svojo bol in svojo voljo do organiziranega boja, ki jo ne more zapleniti ne vničiti vsa oboroženа sila kapitalizma.

Zatorej kličemo vsem onim delavcem ki še niso vpisani v strokovno organizacijo: pristopajte v vaše bojne organizacije, ako nočete biti imenovani sužnji, in izdajalci. Oni pa ki ste že vpisani, napravite vašo dolžnost, brez strahu, ker nihče vam ne more braniti biti člani vaše organizacije!

Guljo.

—«o»—

Vipava

«Piccolo della Sera» z dne 14. avgusta prinaša dopis iz Postojne pod naslovom **«Duševna in kulturna spojitev šole na skrajni meji domovine».** Ta dopis, ki na široko opisuje burke, ki jih po postojnskem okraju prireja šolska in politična oblast, nas sam na sebi ne zanima. Zanimajo pa nas nekatere politične dvoživke, ki jih «Piccolo» naziva **«duše teh krasnih narodnih prireditev».** Da so taki ljudje bili in bodo še politični kameleoni, je samoobsebi umevno. Pomilujemo pa varane Vipavce posebno pa mameluke pri požarni brambi, ki so bili vedno slepo orodje v rokah vipavskih gospodarsko-političnih koristolovcev, vedno za štafaž vseh bivših črno-rumenih, vseh klerikalnih in liberalnih ter danes fašistovskih pustolovcev.

Treba je, da se z njimi malo pobavimo ker hočemo, da bo znalo delovno ljudstvo, da ima Vipava ljudi, ki so bili politično že vse, samo politični poštenjaki nikoli. Da bo razvidnejše, kako dela **«za narod»** g. Petrovčič in splošno znani **«narodni boritelj in mučenik»,** hranilnični ravnatelj, debeli g. Punčuh, vam dobesedno navedem sledeči odlomek iz omenjenega članka:

«Videli smo v Vipavi Garibaldijev trg pretvorjen v vrt narodnih trobojnic, slavoloke z italijanskimi napisi, kakor na primer «Vipava pozdravlja italijanske zastopnike». Ognjegasci iz slovenskega gasilnega društva so defilirali ter pozdravljali po rimsko ob strani stoječe vrste narodne milice (fašistov). Slišali smo male slovence, kako so prisrčno pozdravljali po italijansko zastopnike politične in šolske oblasti. Duša vse te prireditve je bil slovenski župan Petrovčič in glavni govornik slovenski učitelj Punčuh.

Evo vam spričevalo za g. Petrovčiča in Punčuha, ter pravo odlikovanje za gasilce, ki znajo defilirati in po rimsko pozdravljati!

G. Petrovčiča poznamo za spretnega političnega oportunista, ki obrača svoj plašč po burji. Z mentaliteto avstrijskega žandarja je znal vihteti revolver v dobi avstrijskega poloma in v kratki dobi narodnega sveta S. H. S. Je torej umljivo, da je s svojo neznačajno duhovitostjo in sedaj s svojim filofašizmom, pridobil vipavsko občino in napravil iz nje svoj feud.

Drugo veliko **«narodno zaslugo»** pa ima g. Punčuh. Ta človek, ki ob vsaki priliki tolče na boben o svoji narodni zvestobi in prestanem mučeništvu, ki kriči, da so komunisti izdajalci ter hvali jugoslovanski zakon «o zaščiti države». Njegova **«zasluga»** je enaka onim, kakor so jih imeli klerikalci, hranilnični voditelji, ki so posodili zadružni denar pokojni Avstriji, da ga je uporabila za topove. G. Punčuh ima, med veliko drugimi, tudi enako **«narodno zaslugo»,** da je namreč Slapenska hranilnica posodila za zadnje italijansko vojno posojilo (: takozvano «Posojilo svobode» :) 500.000 Lir (reci pol milijona lir). Zasluga tega narodnega možakarja je, da je v Vipavski dolini še povečal denarno krizo. In ta mož je prekričal za časa državnozborskih volitev, na shodu nar. stranke v Vipavi, pred nar. generalom Dr. Wilfanom, da so komunisti narodni izdajalci!

Nam komunistom je nepotrebno zavračati očitanja imenovanega narodnega sofista. Naša dejanja jih sama zavračajo in naši najbolj zagrizeni sovražniki priznavajo našo doslednost. Na deželnem kongresu fašistovskih sindikatov je eden izmed voditeljev fašistovske stranke izjavil, da so se vse politične stranke, odkrito ali neodkrito, izrekle za sodelovanje s fašizmom, **razven komunistične, ki je sprejela boj na življenje in smrt. In te odkrite sovražnike občudujemo** — rekel je fašistovski govornik.

Kdo so izdajalci naroda? Po naših dejanjih v zadnjih dveh letih in po dejanjih slovenskih nacionalistov, pred vojno, za časa vojne in po vojni — naj vipavski kmetje in delavci sami sodijo.

Eden iz hriba.

—:oo:—

Šmarje na Vipavskem

V nedeljo dne 9. septembra ob 3. uri, pop. priredi *«Bralno in pevsko društvo* v Šmarjah v društveni dvorani veselico s sledečim sporedom:

1. A. Lajovic: «Kiša», poje domači mešan zbor.
2. V. Vodopivec: «Pogled v nedolžno oko», poje domači ženski zbor;
3. E. Adamič: «Če ti ne boš moj», poje dom. meš. zbor;
4. Nastopijo pevska društva iz Dornberga, Rihemberga, Črnič in Brji;
5. J. Stoka: «Trije tički» veseloigra v treh dejanjih.

Vstopnina k veselici: I. sedeži L. 4.— II. sedeži L. 3.—, stojišča L. 2.—

K obilni udeležbi vabi

ODBOR.

Izdajatelj:
I. O. Komunistične stranke Italije.
Odgovorni urednik: Posl. Gius. Bellone.
STAB. TIP. S. SPAZZAL - TRIESTE.

Občno Konsumno Društvo v Idriji
R. Z. Z O. P.

Išče se spreten manufakturist, ki bi bil vešč slovenskega in italjanskega jezika. Prošnje je vložiti najpozneje do 20. septembra t. l.

„Občnemu konsumnemu društvu"
v Idriji. Prosilci vešči tudi špecerijske trgovine, bodo imeli prednost.